

CDA bijdrage - BING rapport Den Uil – leerpunten voor Lansingerland

In deze CDA bijdrage over het BING rapport zal ik stil staan bij de gevolgde procedure, het CDA standpunt over het BING rapport en mogelijk te leren lessen.

Procedure

Allereerst de procedure. In 2011 is door BING een eerste onderzoek gedaan naar het handelen van wethouder Den Uil. Dat rapport heeft geleid tot aanscherping van de gedragscode. Uit het rapport bleek niet glashelder dat er geen sprake was van het vermengen van zakelijke belangen en de politieke functie. In mei dit jaar is door de raad daarom, na aanhoudende onrust, het besluit genomen tot vervolgonderzoek. Kernvraag: 'heeft betrokkene als wethouder/raadslid in strijd gehandeld met op dat moment geldende wet- en regelgeving en andere relevante integriteitsbepalingen (waaronder bestuurlijke gedragscodes)'. Wethouder Den Uil was zelf voorstander van vervolgonderzoek, in het vertrouwen zijn naam te zuiveren.

Integriteitsonderzoeken trekken, ongeacht de uitkomst, vaak een zware wissel op een bestuurder. Het is juist daarom dat BING, als objectief, onafhankelijk en zeer ervaren bureau, de fracties heeft geadviseerd om het rapport pas bij de raadsbehandeling vrij te geven voor anderen dan raads- en collegeleden. Het CDA heeft BING in dit advies ondersteund, maar stond daarin (met PtbHdH) helaas alleen. Het CDA betreurt het dan ook zeer dat door het besluit tot vroegtijdige openbaarmaking de raad nu feitelijk als sluitstuk functioneert, terwijl zij juist de opdrachtgever van het onderzoek is. Het CDA betreurt het ook dat wethouder Den Uil daardoor extra beschadigd is geraakt.

Standpunt over rapport

Dan het CDA standpunt over het rapport. De CDA fractie onderschrijft de conclusies van het BING rapport volledig. Het CDA stelt drie typen negatieve onderzoeksuitkomsten vast: 1. (het wekken van de schijn van) belangenverstremming, 2. een onvoldoende actieve en alerte opstelling en 3. het in diverse dossiers voorkomen van tegenstrijdige verklaringen tussen wethouder en derden. BING stelt immers: "betrokkene kan worden verweten (...) dat hij *niet altijd voldoende heeft gerealiseerd* wat de consequenties van deze nevenfunctie voor zijn handelen in bepaalde dossiers zouden moeten zijn en dat hij er *niet altijd alles aan heeft gedaan wat in zijn vermogen lag* om de schijn van belangenverstremming te voorkomen en transparant te zijn". Bij de toetsing aan de relevante integriteitsregels concludeert BING dat wethouder Den Uil respectievelijk gehandeld heeft in strijd met de destijds geldende gedragscode, op gespannen voet met artikel 2:4 Awb en niet in overeenstemming met de kernbegrippen van integriteit. De integriteit van de wethouder is daarmee voor het CDA in het geding. De wethouder kan er zelf van overtuigd zijn (geweest) dat er niks mis was met zijn handelen, maar het rapport concludeert dat hij zich onder de gegeven omstandigheden anders had moeten opstellen. Het handelen van de wethouder is voor het CDA te typeren als naief en daarmee onzorgvuldig.

BING stelt dat naast de eigen verantwoordelijkheid van betrokkene, het op grond van artikel 2:4 Awb ook een collectieve verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan, dus van het college, is om de schijn van belangenverstremming te vermijden. Een conclusie over hoe zeer het plaatsvinden van de huidige situatie het college moet worden aangerekend, staat slechts zijdelings in het rapport. BING stelt dat "betrokkene (...) kennelijk niet of nauwelijks is aangesproken door zijn medecollegeleden en/of andere betrokkenen". Wij concluderen gezien de inhoud van het wetsartikel dat bijsturing vanuit het college te weinig heeft plaatsgevonden. Genoemde feiten, onder meer het wekken de schijn van belangenverstremming, deden zich immers voor en het collectief verantwoordelijke college heeft ze niet weten te vermijden. Pas na raadsinmenging zijn gedragsregels in 2011 aangescherpt.

Leerpunten voor Lansingerland

Het derde element uit deze bijdrage. Welke lessen kunnen we leren naar aanleiding van dit rapport? Het CDA ziet leerpunten op drie niveaus: voor de raad, voor het college en voor collegeleden als individu.

Bij de raad zou er altijd een verhoogde waakzaamheid moeten bestaan op het punt integriteit. Bij de aanstelling van collegeleden biedt een integriteitsscan daarvoor uitkomst en gedurende de raadsperiode geldt dat bij vraagtekens over mogelijke menging dit aan de kaak gesteld moet worden. Onze inwoners vertrouwen op een voorbeeldrol van bestuurders en het is aan volksvertegenwoordigers om daarop toe te zien. Wij vinden het tegelijk wel van groot belang ervoor te waken dat mensen nodeloos worden beschadigd.

Dan het college. Het raadswerk is geen dagtaak, al lijkt het –zeker gezien de nodige perikels– soms wel zo. Het is een serieuze hobby. Het college echter is door de raad aangesteld voor het dagelijkse werk. Er staat daarom niet voor niets een artikel in de Algemene wet bestuursrecht dat stelt dat het college samen verantwoordelijk is, onder meer om de schijn van belangenverstrengeling tegen te gaan. De les voor het college vinden wij dan ook dat er strenger op wordt toegezien dat regels en gedragscodes goed worden toegepast. Maar daarnaast ook dat er een sfeer ontstaat, waarbij collegeleden elkaar aanspreken op onvolkomenheden in integriteit, het functioneren of de schijn daarvan. De burgemeester speelt in deze setting een bijzondere rol. Zoals al vaker aangegeven vindt het CDA dat de burgemeester een meer coachende rol zou moeten aannemen richting wethouders. Hij was bij de start van de nieuwe gemeente de enige bestuurder met bestuurlijke ervaring op het schaalniveau van Lansingerland. Wij verwachten dat de overige collegeleden meer baat krijgen van deze ervaring. Daaraan zou in de weg kunnen staan dat de burgemeester relatief weinig tijd heeft en neemt voor deze rol en teveel als mede-wethouder kan worden gezien, door de inhoudelijke portefeuilles die de burgemeester heeft en door zijn vele optredens buiten Lansingerland.

Wij zien tenslotte twee leerpunten voor de individuele wethouders. Wij vinden enerzijds dat zij meer zelfreflectie aan de dag moeten leggen, om dit soort situaties te voorkomen. Anderzijds vinden wij het ongewenst dat een collegelid het algemeen belang dient en tegelijkertijd geldelijk voordeel haalt uit zaken doen in de eigen gemeente. Deze vermenging kan te makkelijk zorgen voor de schijn van belangenverstrengeling. Dit maakt een collegelid kwetsbaar.

Wij hopen dat de andere fracties deze leerpunten onderschrijven. Dat horen wij graag.

Tot slot

Tot slot enkele overwegingen. Inmiddels is de derde wethouder vertrokken in twee jaar tijd. Persoonlijke drama's voor deze heren, maar wat belangrijker is: daarmee staat Lansingerland bestuurlijk zwaar te kijk. Gezien de grote financiële problemen waarmee Lansingerland te kampen heeft, is een stabiel college wat deze gemeente nodig had en nodig heeft. Nog afgezien van de broodnodige euro's die nu worden ingezet voor wachtgeld aan de afgetreden wethouders, kosten de diverse perikelen binnen de coalitie de gemeente zeeën van tijd die alleen maar intern gericht is. Dit, terwijl deze tijd had kunnen worden besteed aan inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Het CDA maakt zich grote zorgen over de situatie waarin Lansingerland zich bevindt. Alle zeilen moeten worden bijgezet. De coalitie van L3B, VVD, PvdA en CU wil samen door. Zij dragen een zeer zware verantwoordelijkheid. De heer Bovens zei eens over dit college: "met zo'n coalitie heb je geen oppositie nodig". Maar niets blijkt minder waar. Het CDA Lansingerland draagt als oppositiepartij daarom bij aan stabiliteit. Bijvoorbeeld door het zeer recent tot stand gekomen Zomerakkoord, onze focus op het betrekken van burgers bij beleid, bij elkaar en bij hun leefomgeving en onze herhaalde oproep tot samenwerking, openheid en zelfreflectie. Wij blijven deze bijdrage leveren.

Deze mooie gemeente verdient een stabiel bestuur. Sinds 2010 is de derde wethouder opgestapt. Onze vraag aan de coalitiepartijen is hoe zij gaan zorgen voor stabiliteit.

Jan, we wensen jou en je gezin veel sterkte toe. Wij wensen de coalitie wijsheid.
CFU, 01112012